

JMÉNO
DRŽITELE SEŠITU:

.....

ŠELMIT

ŠELMÍ SEŠIT
pro zvědavé děti
a hravé dospělé
od 7 do 77 let

Kdo jsme?

Vlk, rys a medvěd jsou děsně tajemní obyvatelé naší **přírody**. Žili tu dávno před námi lidmi. Nejdříve jsme je uctívali, pak jsme je začali vnímat jako nepřátele, až se nám podařilo je vyhubit. Nedávno se tyto velké šelmy do naší **krajiny** vrátily. Což je cajk, protože pomáhají udržovat přírodní **rovnováhu** a zdraví **lesa** a jako vrcholoví **predátoři** také ovlivňují výskyt mnoha dalších druhů zvířat.

VLK OBECNÝ

Jsem největší psovitá šelma, bráško. Jsem vysoký asi tak 75 cm, vážím kolem 40 kg. Původně jsem obýval celou severní polokouli. Podobně jako člověk žiji v rodině, která se po našem nazývá **smečka**.

Mám dlouhé nohy, díky kterým překonám velké vzdálenosti nebo běžím klidně stejně rychle jako závodní kůň. K mému blízkému příbuznému patří **šakal obecný**.

RYS OSTROVID

Zírej, jsem největší evropskou kočkovitou šelmou. Jsem vysoký asi tak 68 cm, vážím kolem 25 kg. Pyšním se bystrým zrakem. Štětíčky na uších mi umožňují skvěle slyšet. Tváře mi zdobí dlouhé chlupy, kterým se říká **licousy**. Mohutné tlapy používám v zimě jako sněžnice. Přes den odpočívám v úkrytu, v noci lovím. Zatímco vlk testuje vytrvalost **kořisti**, já její ostražitost. A víš co? Každý z nás jsme typický svou vlastní barvou a kresbou srsti.

MEDVĚD HNĚDÝ

Hej kámo, já jsem největší evropská šelma. Jsem vysoký asi tak 120 cm, vážít mohu až 350 kg. Podobně jako rys jsem většinou **samotář**. Zimu trávím nepravým zimním spánkem, klesá mi tep a méně dýchám. Šetřím tak energii v době nedostatku potravy.

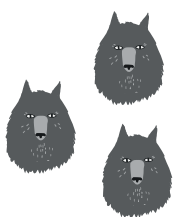
Ještě tu mezi námi chybí jedna pořádná divoška, teda **kočka divoká**. A to je taky pěkné zvíře.

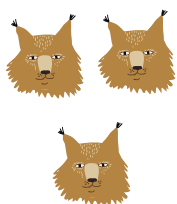
ZKUS V OSMISMĚRCE NAJÍT VŠECHNA SLOVA ZVÝRAZNĚNÁ NA TÉTO DVOUSTRANĚ (V 1. PÁDĚ JEDNOTNÉHO ČÍSLA, KROMĚ JEDNOHO). PO JEJICH VYŠKRTÁNÍ ZÍSKÁŠ TAJENKU.

K	O	Č	K	A	D	I	V	O	K	Á	R
O	R	S	L	Z	V	E	L	K	L	V	Y
Ř	O	A	P	E	V	É	Š	E	I	L	S
I	V	M	N	Ř	S	Í	L	M	C	K	O
S	N	O	Y	I	Í	J	Ř	S	O	O	S
T	O	T	O	U	J	R	K	E	U	B	T
R	V	Á	I	T	I	A	O	C	S	E	R
K	Á	Ř	Y	O	H	R	R	D	Y	C	O
O	H	Ž	E	S	M	E	Č	K	A	N	V
N	A	P	R	E	D	Á	T	O	R	Ý	I
M	E	D	V	Ě	D	H	N	Ě	D	Ý	D
Š	A	K	A	L	O	B	E	C	N	Ý	É

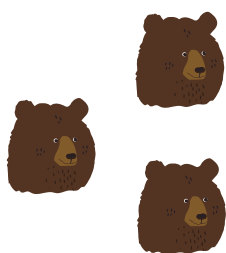
Naši nejmenší

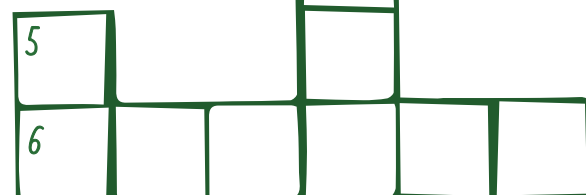
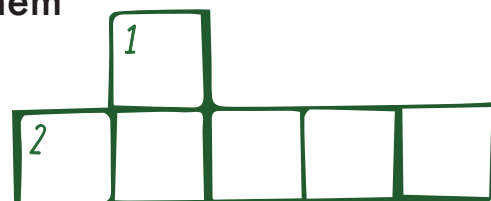
Vlčata se rodí slepá v **doupěti** nebo **noře**. Vlčice má nejčastěji 4-6 mlád'at. Po dvou týdnech od narození vlčata otevírají oči. O dva týdny později se už vydávají na obhlídky okolí. Nejdřív pijí pouze mateřské **mléko**, pak jim dospělí vlci vyvrhují natrávené maso. V 10 týdnech se už vlčata krmí sama. Když jim je asi 1 rok, vydávají se hledat své nové domovské území - teritorium.

Rysata se rodí také slepá, v houštině, skalní dutině nebo pod vývratem stromu. Obvykle se rysici narodí 2-4 mlád'ata. Hned jsou vybavena hustou srstí, aby byla chráněna před chladem. Oči otevírají po 2 týdnech života. Od 3. týdne podnikají první výpravy do blízkého okolí. Žijí s matkou přibližně 1 rok, pak odcházejí najít si vlastní teritorium.

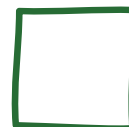
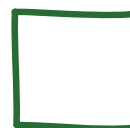
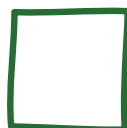
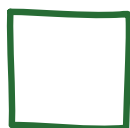
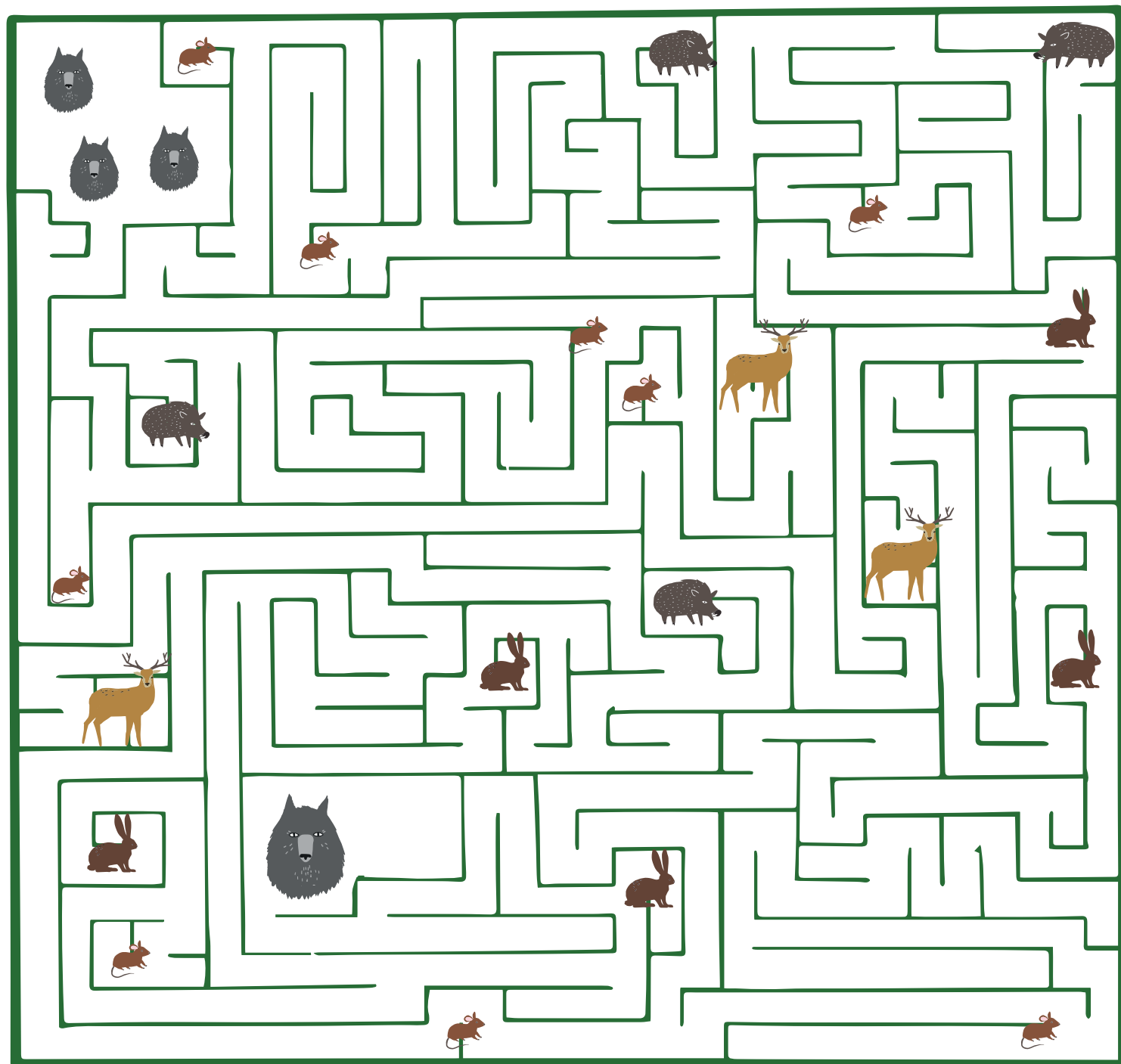
Medvíďata se rodí velmi malá, slepá a bez srsti v **brlohu**. Většinou má medvědice 2-3 mlád'ata. Povyrostlá medvíďata mají kolem krku bílou srst, která vypadá jako límec. Ten jim v dospělosti mizí. Během 2 a půl let se medvíďata od matky naučí vše potřebné, aby se dokázala o sebe postarat.

ZKUS DO
DOPLŇOVAČKY
SPRÁVNĚ
NASÁZET
VŠECHNA TUČNĚ
VYZNAČENÁ
SLOVA
(V 1. PÁDĚ).

PRŮČNE
2. DOUPĚ
3. MEDVÍDÁTA
6. RYSATA
7. MLÉKO
DOLU
1. NORA
4. VLČATA
5. BRLOH

POMOZ VLČATŮM NAJÍT CESTU K MÁMĚ.
PŘITOM ZKUS NAPOČÍTAT DALŠÍ DRUHY ZVÍŘAT, KTERÉ
SE VYSKYTUJÍ V LESNÍM BLUDIŠTI.

Víš, že ...

- ...vlčata a rysata se rodí nejčastěji na jaře, aby měla čas do zimy vyrůst a zesílit.
- ...medvíďata se rodí jen každý druhý až třetí rok.
- ...medvíďata se rodí během zimního spánku.
- ...při nedostatku potravy se vlčata nemusí rodit vůbec.
- ...v půl roce jsou vlčata už téměř stejně velká jako dospělí vlci.

Na čem si pošmáknem?

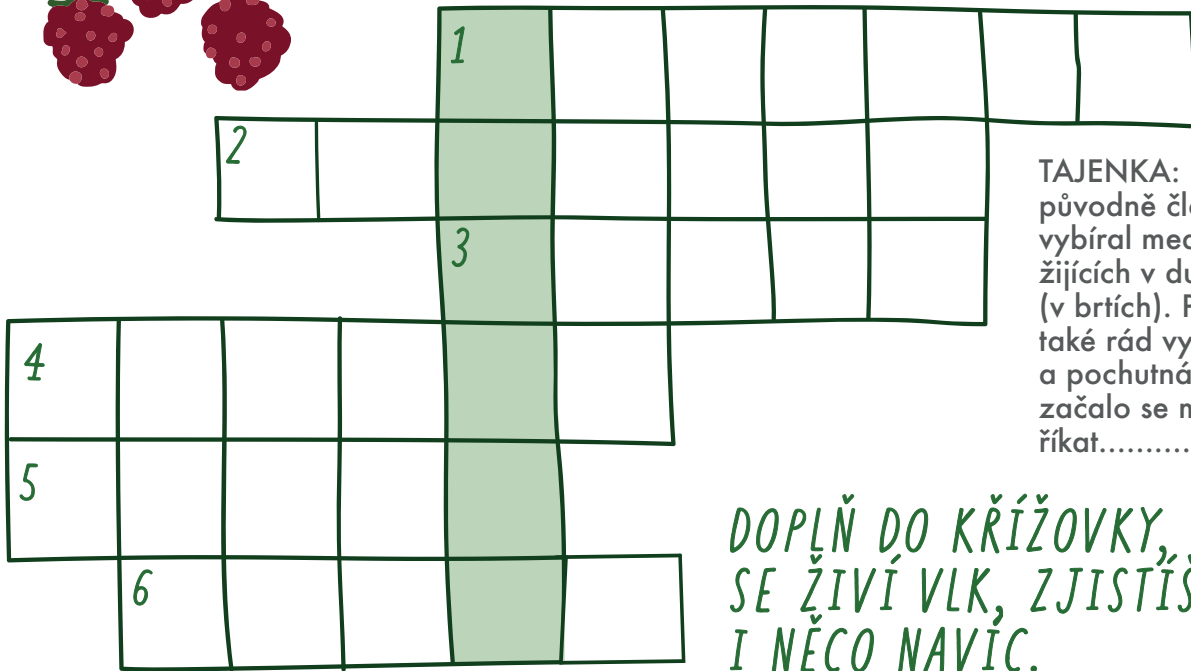
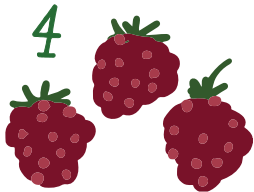
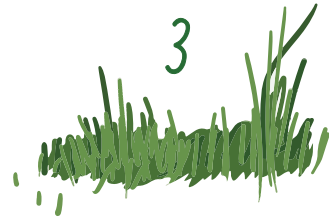
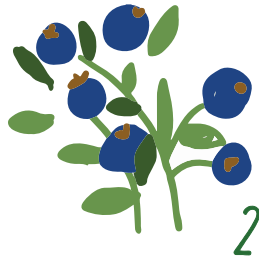
„Lovím velké býložravce (jeleny, daňky, srnce, divoká prasata, muflony). Bráním tím jejich přemnožení a třeba i ničení lesa. Za den zvládnou sníst slušnou porci, 9-12 kg masa. Umím ale i několik týdnů hladovět, proto mám někdy hlad jako vlk. Můžu si smlsnout i na domácích zvířatech, zejména ovcích a telatech, pokud nejsou dostatečně zabezpečena. Sorry jako! Jídelníček si rád zpestřím i sladkými lesními plody nebo drobnými hlodavci. Rozhodně nebaštím Karkulky, to je sprostá pomluva.“

„Mě ten lov zas tak moc nebere. Raději si dám rostliny, kořínky, pupeny, semena a hmyz. Na jaře se rád napasu na čerstvé trávě, listí a bylinkách. V létě mlsám sladké lesní plody (borůvky, maliny, ostružiny atd.). Dokážu jich spořádat fakt dost, až 20 kg. Na podzim jsou zas velkou pochoutkou šípky nebo bukvice.“

„Nejčastěji si ulovím srnce, zajíce a další menší savce nebo hlodavce. Občas i nějakého toho ptáka. K větší kořisti se obvykle několikrát vracím, protože najednou dokáží sníst asi jen 1-3 kg masa. Přece to tam ale nenechám. Někdy si tu kořist před ostatními zvířaty raději schovám. Co vám budu povídat.“

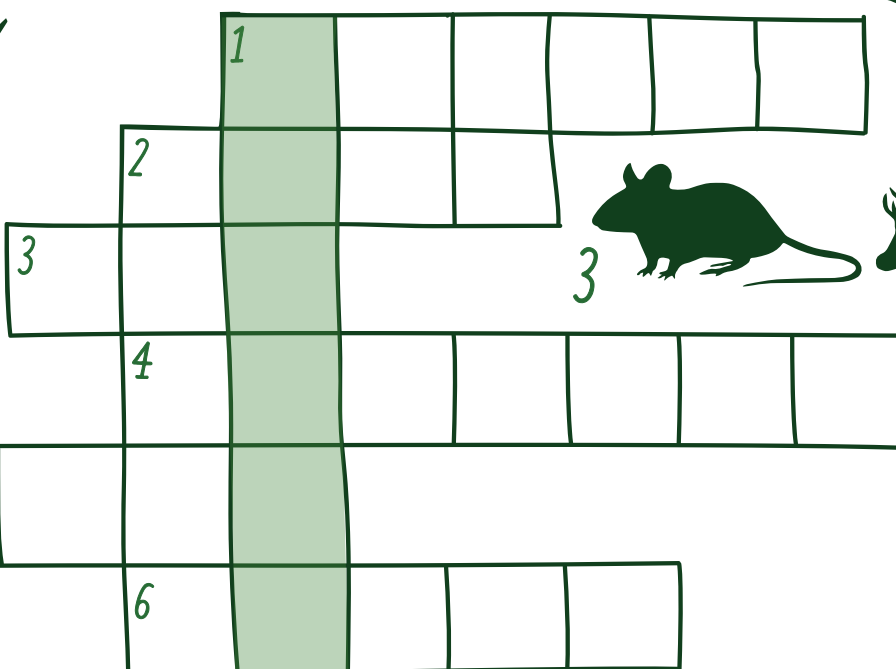
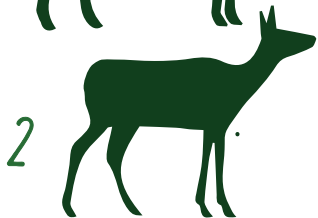
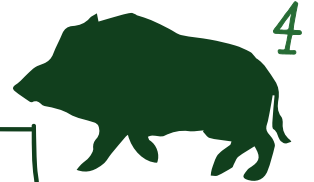
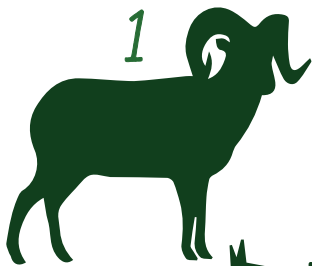

DOPLŇ DO KŘÍŽOVKY POCHOUTKY Z MEDVĚDÍHO JÍDELNÍČKU,
TAJENKA TI O NĚM PROZRADÍ JEŠTĚ NĚCO VÍC.

TAJENKA: byl
původně člověk, který
vybíral med lesních včel
žijících v dutých stromech
(v brtích). Protože medvěd
také rád vybírá tyto dutiny
a pochutnává si na medu,
začalo se mu
říkat.....

DOPLŇ DO KŘÍŽOVKY, ČÍM
SE ŽIVÍ VLK, ZJISTÍŠ TAK
I NĚCO NAVÍC.

TAJENKA: nebo zdechlina je mrtvola zvířete, které si šelma sama
neulovila. Jen ji našla. patří i do jídelníčku medvěda, který ji díky
svému výbornému čichu snadno nachází.

Co o nás možná ještě nevíš?

SPOJ JEDNOTLIVÁ ČÍSLA V POŘADÍ A DOSTANEŠ ŠELMU, KTERÁ O SOBĚ JEŠTĚ NĚCO PROZRADILA.

Každý z nás má vlastní způsob vytí, poznáme se tedy po hlase.

V zimě se stočím do klubíčka a tlamu přikryju ocasem – největší mráz se pak ke mně nedostane.

Moc neštekám, raději vrčím, kňučím a vyji, ale bacha, rozhodně ne na měsíc.

Noru nemusíme mít jen v odlehlé divočině.

Dost si své území značím. Poznáš to po čichu.

Mé druhové jméno je nejspíše odvozeno od barvy srsti, která je ryšavá.

Jsem skutečně ostrovid, myš nebo zajíce rozeznám i na hodně velkou vzdálenost.

Jako mladík dokážu vyšplhat i na strom, v dospělosti už je to se mnou horší, jsem moc těžký

Přes den rád odpočívám.

Mou oblíbenou pochoutkou je med, který se promítl i do mého jména.

Ze všech tří velkých šelem mám nejlépe vyvinutý čich, heč!

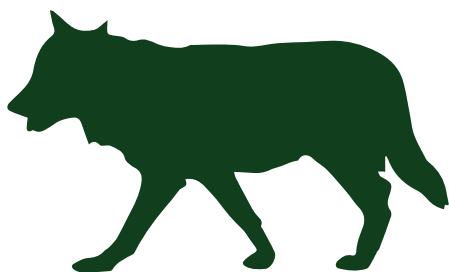
Jsem aktivní převážně za soumraku a v noci.

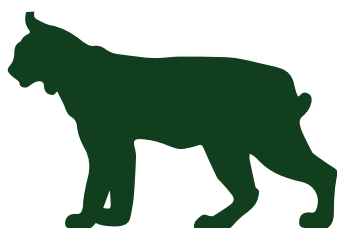
Šelmám na stopě

Velké šelmy se pohybují na velmi rozlehlém území a člověku se většinou vyhýbají. I když v některých filmech nebo pohádkách vystupují jako krvelační zabijáci, ve skutečnosti žijí skrytým životem. Můžeme je sledovat třeba pomocí fotopastí nebo GPS obojků (tzv.

telemetrie). Hodně nám napoví i pobytové znaky, na které v přírodě narazíme...trus, stopy, srst, brloh, nora, shromaždiště, hrabání, škrábance a zvuky. Vlka prozradí i vytí, rysa mňoukání/vrčení a medvěda bručení.

10-16 cm

8-14 cm

6-10 cm

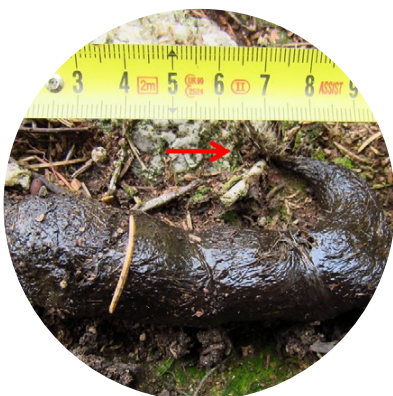
SCHVÁLNĚ SI ZKUS, JAKÝ BYS BYL STOPAŘ.
SPOJ SPRÁVNĚ ŠELMU S JEJÍ STOPOU
A HOVÍNKEM.

Medvědí trus je prostě veliká hromada, plná toho, co zrovna roste, někdy voní skoro jako ovocný koláč, blééé.

Vlčí trus bývá široký a dlouhý i přes 20 cm, obsahuje spoustu chlupů a často i velké úlomky kostí a kopyt.

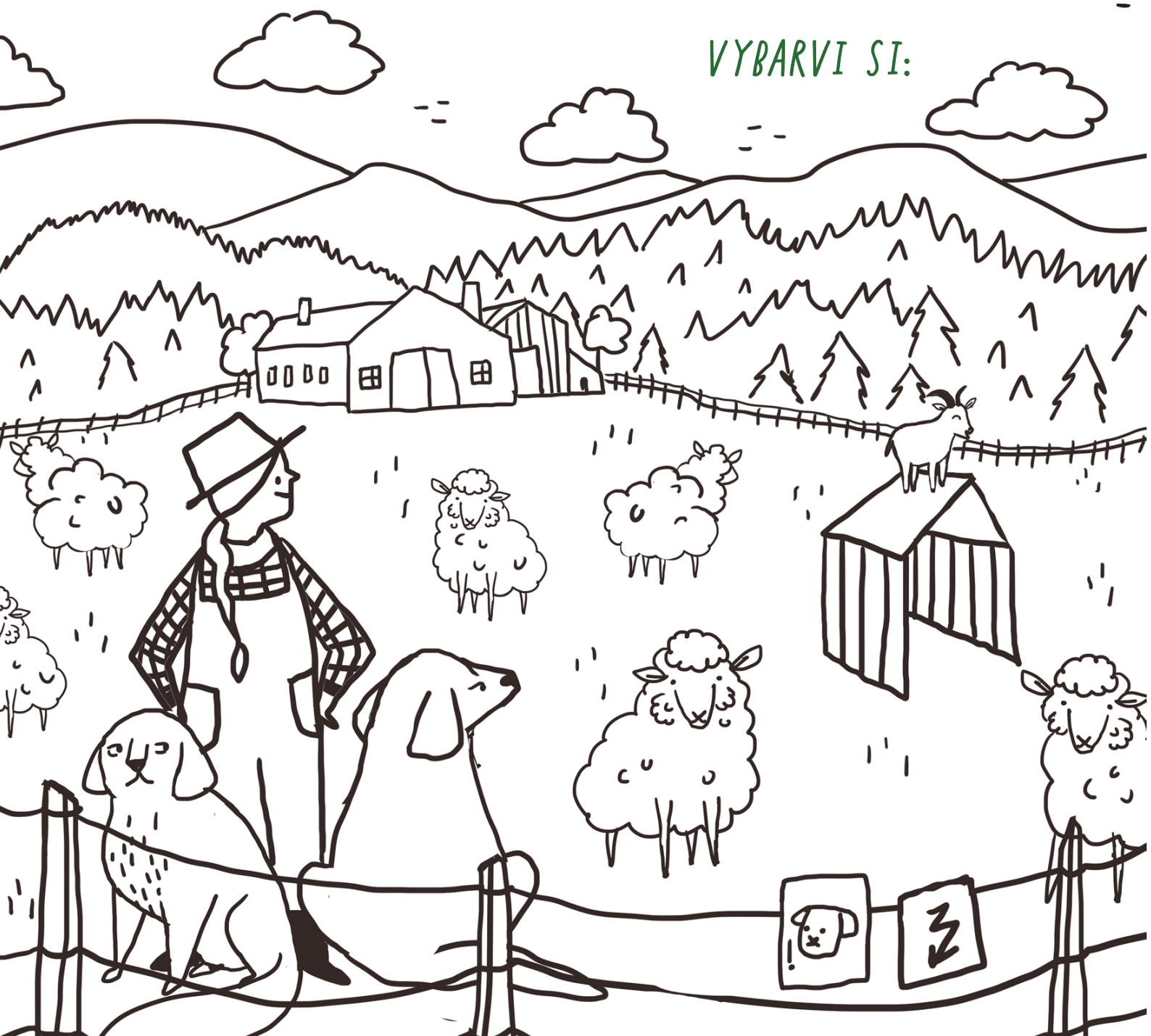
Rysí trus má většinou podobu 2-3 válečků, je plný srsti, ale téměř bez kostí. Pořádně zapáchá kočičinou.

Chraňte si před námi svá zvířata!

Velké šelmy, hlavně vlci, mohou působit škody na hospodářských zvířatech. Nebezpečí napadení ovcí, koz a krav se zmenší, když si je chovatelé správně zabezpečí, podobně jako si chráníme ostatní své majetky. Nejúčinnější ochranou

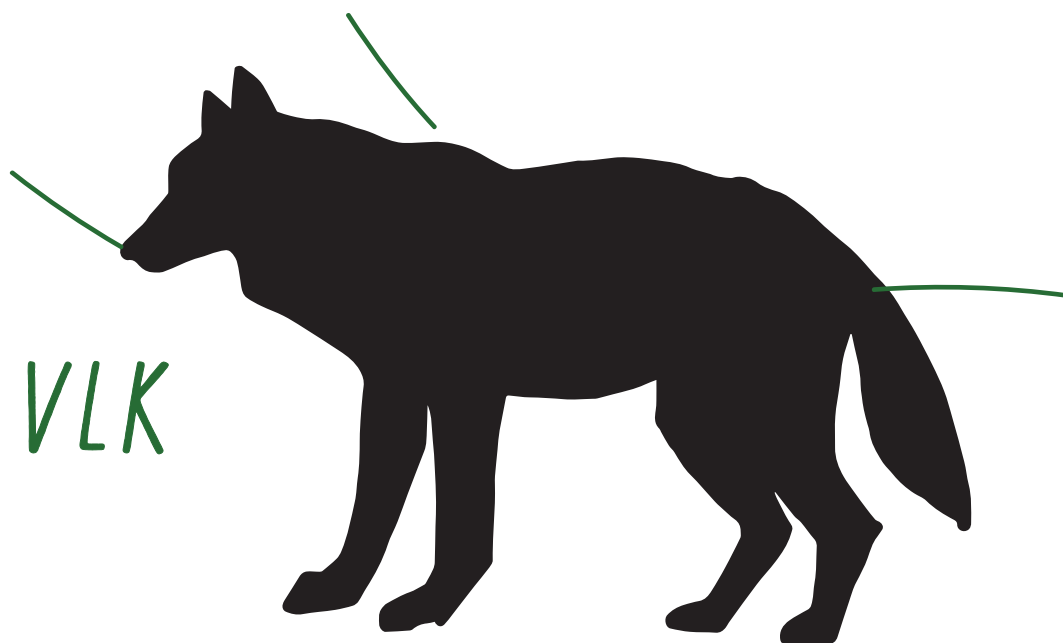
jsou elektrický ohradník a pastevecký pes. Žádná ochrana však samozřejmě není úplně 100%. Protože jsou ale velké šelmy zákonem chráněné, stát chovatelům škody na hospodářských zvířatech proplácí.

VYBARVI SI:

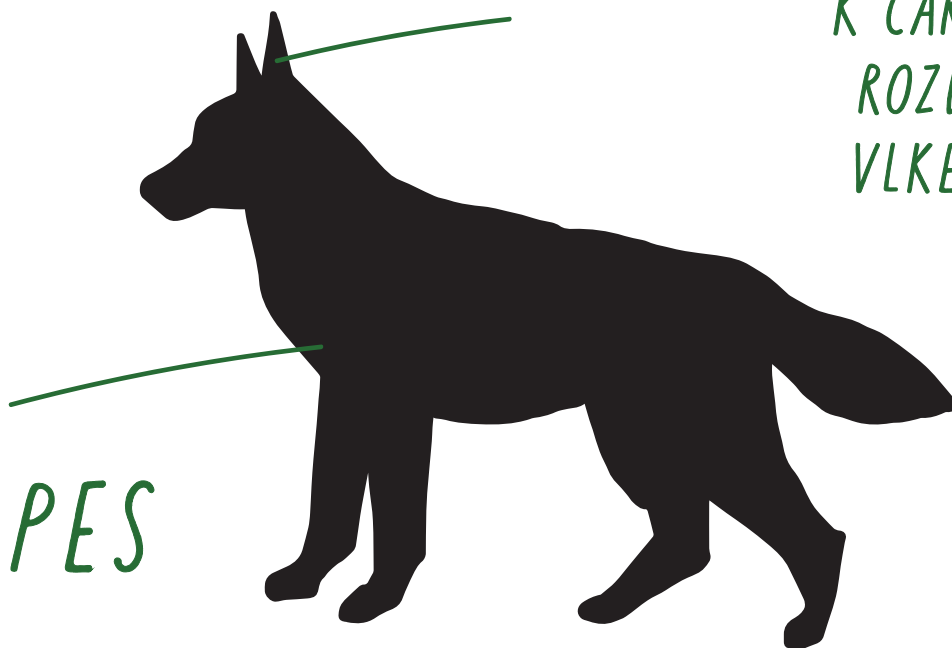
Vlk se svou postavou podobá psovi (třeba německému ovčákovi nebo československému vlčákovi). Všimni si postavy, hřbetu, délky nohou, velikosti uší a posazení ocasu.

VÍŠ JAK ROZEZNAT VLKA OD PSA?

VLK

K ČÁRÁM DOPLŇ
ROZDÍLY MEZI
VLKEM A PSEM

PES

VLK MÁ ŠIRŠÍ HLAVU, KRATŠÍ UŠI, SVEŠENÝ
OCAS, ROVNÝ HŘBET A DELŠÍ NOHY

Co nás ohrožuje?

Přestože jsou vlk, rys i medvěd chráněni, stále se jim u nás nežíje snadno. Největší hrozbu pro ně představují pytláci, kteří je loví. V místech, kde žijí, je může ovlivňovat i nadměrné kácení stromů, nová výstavba nebo hustá doprava. Ruší je také velké množství neukázněných turistů. A i když se to nezdá, nebezpečné je i jejich krmení člověkem nebo nezajišťování páchnoucích odpadků, které je přilákají do blízkosti lidských domovů.

*ZKUS NA OBRÁZCÍCH VYHLEDAT
A POPSAT JEDNOTLIVÉ ROZDÍLY A MOŽNOSTI
OHROŽENÍ NEBO OCHRANY
VELKÝCH ŠELEM*

Oproti tomu v krajině, která nabízí hodně zeleně, přístup k vodě, množství klidných úkrytů, dostatek bezpečných přechodů přes rušné dálnice a dostatek přirozené potravy se velkým šelmám dobře daří.

A kde se tu ty velké šelmy znovu vzaly, když byly dříve vyhubeny? Šíří se přirozeně třeba ze sousedních zemí. Pokračují pak dál a dál do oblastí, které se jim líbí. Žádné jejich vypouštění v současnosti neprobíhá.

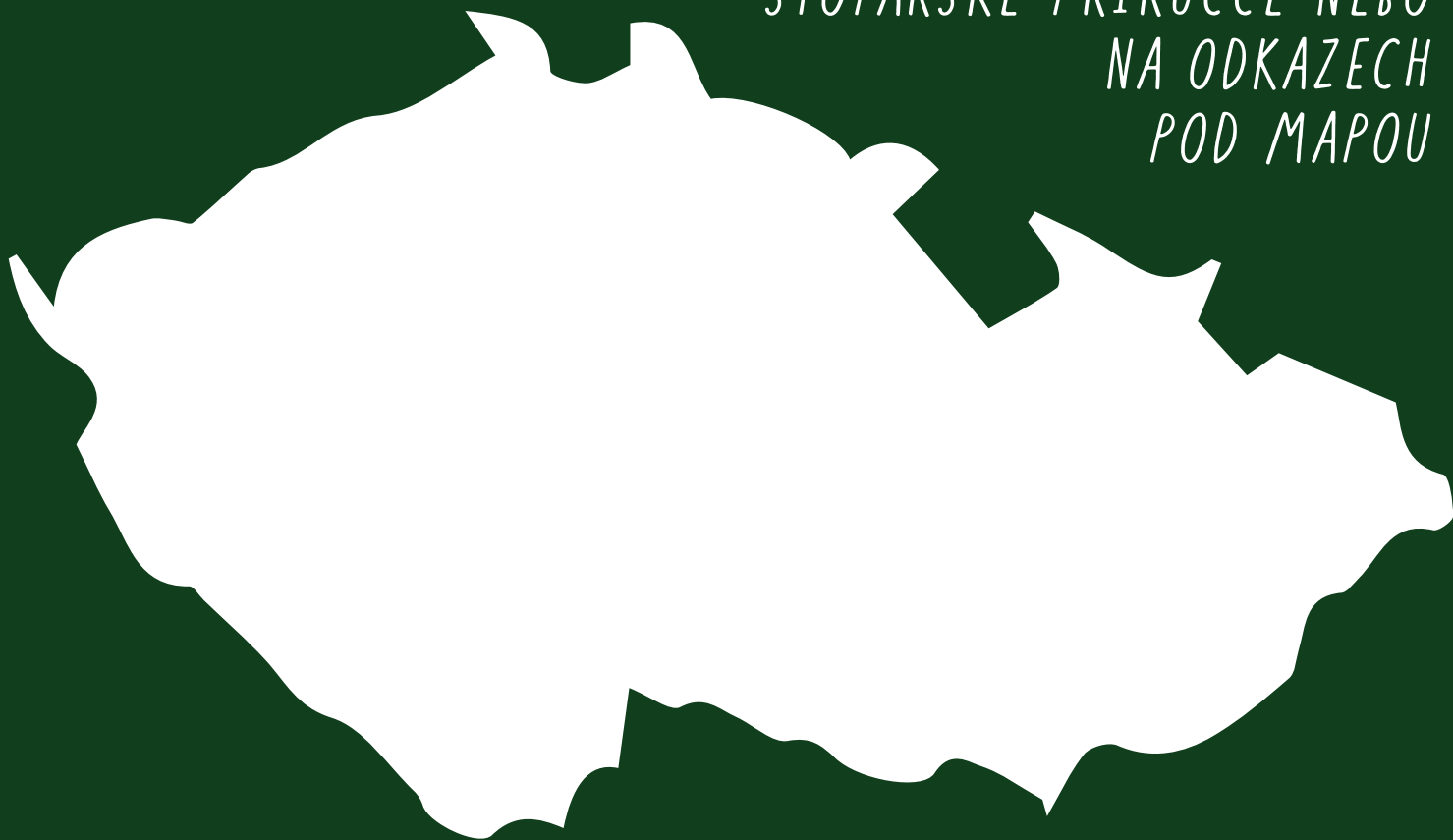

CHRÁNĚNÁ
KRAJINNÁ OBLAST

ŠELMY JSOU
SOUČÁSTÍ PŘÍRODY
A JE POTŘEBA JE
CHRÁNIT

50

TIPNI SI A DOKRESLI, KDE V ČESKÉ REPUBLICE ŽIJÍ
VLCI, RYSI A MEDVĚDI. NÁPOVĚDU HLEDEJ V NAŠÍ
STOPAŘSKÉ PŘÍRUČCE NEBO
NA ODKAZECH
POD MAPOU

rok vydání 2020

web - www.selmy.cz

facebook - [@Ochrana.velkych.selem](https://www.facebook.com/Ochrana.velkych.selem)

instagram - [#ochrana_velkych_selem](https://www.instagram.com/ochrana_velkych_selem)

YouTube kanál - [Šelmy.cz](https://www.youtube.com/channel/UC6W11111111111111111111)

e-shop - obchod.selmy.cz

adresa: Dolní náměstí 27/38, Olomouc, 779 00

e-mail: info@selmy.cz

e-mailový zpravodaj: <https://www.selmy.cz/e-zpravodaj/>

dětský web o velkých šelmách: svet-selem.cz